

Rauma kommune

Fri og villig

Frivilligplan for Rauma kommune
2022 - 2030

Innhold

Sammendrag	s.3
1.Grunnlag for planarbeidet	s.4
1.1. Innledning	s.4
1.2. Definisjoner	s.5
1.3. Lovverk og virkemidler	s.6
2. Overordnede prinsipper	s.6
3. Målsetting	s.7
4. Prosjektet	s.7
4.1. Organisering	s.7
4.2. Prosess og metode	s.8
4.3. Rauma Frivilligsentral	s.9
5. Hovedfunn	s.10
5.1. Organisasjonstype	s.10
5.2. Aktivitetsnivå	s.10
5.3. Rekruttering	s.11
5.4. Inntektskilder	s.11
5.5. Utgifter	s.11
5.6. Finansiering av nye aktiviteter	s.11
5.7. Lokaler	s.12
5.8. Samarbeid	s.12
5.9. Menneskelige ressurser	s.14
5.10.Forventninger til kommunen	s.14
5.11.Innspill fra folkemøte	s.15
6. De frivillighetspolitiske målene	s.16
7. Fra samarbeid til samskaping	s.17
8. Oppfølging	s.19
9. Handlingsplan 2022	s.20
10. De ti frivillighetspolitiske bud	s.21
11. Litteratur og kilder	s.22

Sammendrag

Rauma kommune har en Frivilligplan fra 2011. Den utløp i 2014. Mye har skjedd i samfunnet siden den tid, og det er behov for en ny og oppdatert plan.

Rauma står overfor utfordringer som krever betydelig omstilling i måten kommunen samarbeider med kommunens innbyggere. Det er grunn til å anta at offentlig sektor vil få en magrere ressurstilgang i årene som kommer. Dette gjelder både økonomiske ressurser og tilgangen på arbeidskraft. Kommunen må derfor ta grep for å mobilisere alle ressurser slik at vi samlet sett står best mulig rustet til å bevare og videreutvikle velferdssamfunnet.

En frivilligplan er et sentralt grunnlag for å nå dette målet. Den peker på hvordan kommunen bør agere for å legge best mulig til rette for frivillige lag, organisasjoner og enkeltpersoner. Frivilligheten skal være et supplement til, - og ikke en erstatning for, de kommunale tjenestene. Det vil være avgjørende for å nå de ambisiøse målene at kommunen inspirerer til frivillig innsats for fellesskapet, både gjennom praktiske og økonomiske tiltak, og ved å bygge opp under den entusiasmen som ligger til grunn for at innbyggerne ønsker å være til nytte for andre.

Frivilligplanen bygger på en omfattende spørreundersøkelse der alle kommunens lag, foreninger og organisasjoner ble invitert til å delta. Undersøkelsen avdekker bredden i frivillig sektor gjennom å kartlegge frivillighetens utfordringer, ressurser, samarbeidsrelasjoner og utviklingsmuligheter. Det er høy svarprosent, og resultatene gir et godt grunnlag for peke ut retninger og tiltak. Det er oppnevnt ei representativ prosjektgruppe som har hatt ansvar for utarbeiding av planen.

Gjennomgående er frivilligheten relativt fornøyd med samarbeidet med kommunen, men det blir vist til en del forbedringspunkter. Dette gjelder særlig kommunikasjon, støtteordninger og samhandlingsmønstre. Organisasjonene savner også sterkere kommunalt engasjement når det gjelder markedsføring og rekrutteringsarbeid. Organisasjonene ønsker et mer omfattende og forpliktende samarbeid med kommunen på de frivilliges premisser, og det blir foreslått en rekke tiltak.

Det er avgjørende å ta vare på og styrke frivilligheten i kommunen. Forutsigbare rammer, faste møteplasser og gode samhandlingsrutiner vil bidra til dette. Det bør etableres en helhetlig frivillighetspolitikk, der frivilligheten gis større rom for medvirkning.

For å oppnå de ønskede målene vil det være hensiktsmessig å ta steget over fra tradisjonelt samarbeid til *samskaping*. Dette innebærer at man utvikler nye løsninger,

tjenester og produkter i likeverdige partnerskap *sammen med* de som skal bruke dem, i stedet for å gjøre det *for* dem.

Frivilligplanen omfatter perioden 2022 -2030, tilsvarende periode for samfunnsplanen. Frivilligplanen skal revideres hvert 4.år ved nytt kommunestyre. Handlingsplanen skal revideres hvert år.

Spørreundersøkelsen ligger på kommunens hjemmeside:

www.rauma.kommune.no

Kartlegging av frivillige organisasjoner i Rauma kommune 2020:

Utfordringer, muligheter og samarbeid

1. Grunnlag for planarbeidet

1.1. Innledning

Frivilligplanen for Rauma kommune er fra 2011 og gjaldt fram til 2014.

I samfunnsplanen 2019 - 2030 er det vedtatt at kommunen "vil i samarbeid med innbyggerne og lokale lag og foreninger videreutvikle frivilligplanen, for å utvikle langsiktige mål, lage handlingsplan for aktiviteten og avklare forventninger til hverandres roller." Frivilligplanen omfatter tilsvarende periode som samfunnsplanen.

Rauma står overfor utfordringer som krever betydelig omstilling når det gjelder samarbeid med kommunens innbyggere. Kommunesektoren har i en periode opplevd vekst, men vi må forberede oss på at offentlig sektor må ruste seg for en situasjon med knappere ressurser i årene som kommer. Dette gjelder økonomiske ressurser, men ikke minst arbeidskraft. Kommunen må derfor ta grep som gjør at Rauma-samfunnet samlet sett har best mulige forutsetninger til å møte utfordringene.

En frivilligplan vil være et viktig grunnlag for dette: Hvordan kan kommunen legge best mulig til rette for frivillige lag, organisasjoner og enkeltpersoner? Og hvordan kan kommunen legge til rette for at frivilligheten i større grad får en plass som et supplement til de kommunale tjenestene?

En aktiv og frivillig sektor er grunnleggende for et levende og framtidsrettet lokalsamfunn. Et godt forhold til og en konstruktiv dialog mellom lag, foreninger og kommunen er avgjørende for at vi sammen skal skape et godt og attraktivt lokalsamfunn.

Rauma kommune er rik på frivillighet. Det finnes mange store og små lag og foreninger som hver dag gjør en uvurderlig innsats for lokalsamfunnet. Gode motivasjonsfaktorer kan bidra til at frivillig aktivitet styrkes. Med en sterk frivillighet, - frivillighetens kraft, kan kommunen som

organisasjon bruke mulighetene som ligger i samhandling med frivillig sektor. Et tett og nært samarbeid vil bidra til en bedre integrasjon mellom kommune og frivillighet.

1.2. Definisjoner

Frivillighet Norge definerer frivillige organisasjoner slik i sin frivillighetspolitiske plattform 2019-2023:

En frivillig organisasjon:

- er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.
- baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats.

En frivillig organisasjon kan være:

- en forening (lag, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon) med medlemmer og demokratisk oppbygging, eller
- en stiftelse eller ideelt aksjeselskap som ikke deler ut midler eller som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.

Frivillighet Norge definerer frivillig virke som virksomhet, som for det vesentligste er basert på frivillige gaver/innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk, og som har et ikke-kommersielt formål.

Et eksempel som faller utenfor definisjonen av frivillig arbeid er når det offentlige rekrutterer pårørende som frivillige innenfor den kommunale eldreomsorgen i den hensikt å drive aktiviteter som også impliserer oppfølging av nære slektninger.

ILO (International labor organization) definerer frivillig arbeid som: "ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter - enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning - uten å ta betalt." (ILO Manual on the Measurement of volunteer Work, side 13.)

Definisjonen vektlegger at frivillig arbeid innebærer at tjenesten eller aktiviteten blir foretatt uten at det utbetales lønn. I tillegg må tjenesten eller aktiviteten være til fordel for samfunnet, miljøet, er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.

1.3. Lovverk og virkemidler

Kommunen har tre lovpålagte medvirkningsordninger. Dette gjelder *Eldreråd*, *Råd for personer med funksjonsreduksjon* og *Ungdomsråd*. Disse er regulert i Kommuneloven. I tillegg har

Rauma kommune og frivilligheten opprettet *Idrettsråd, Friluftsråd* og *Kultursamråd* uten at dette er lovpålagt. Det er opp til den enkelte kommune å velge hvordan man formaliserer samarbeidet med ulike bruker- og interesseorganisasjoner. Enkelte kommuner har valgt å opprette *Frivilligråd*, bestående av representanter fra frivilligheten og politisk og/eller administrativ ledelse i kommunen.

1.4. Frivillig sektor i en nasjonal kontekst

Norge ligger på topp i internasjonal frivillig deltakelse, og frivillig sektor står i en særstilling i Norge. Det er rundt 10 millioner medlemskap i om lag 100 tusen lag og foreninger. I 2019 deltok hele 64% av befolkningen over 15 år i frivillig arbeid, i følge den årlige undersøkelsen som er gjennomført av TNS Gallup. Den frivillige innsatsen utgjør 148 tusen årsverk, og det skapes verdier for over 130 milliarder kroner i frivillig sektor. Det tilsvarer over halvparten verdiskapingen i industrien i Norge. De aller fleste kommuner har en næringspolitikk, men bare om lag 14% av kommunene har utviklet en frivillighetspolitikk.

Frivillighet Norge og KS har signert en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor. Her blir det blant annet presisert at kommunen og frivilligheten har ulike roller: "Kommunen har ansvaret for frivillighetspolitikken og for å tilrettelegge for dialog med frivilligheten. Frivillig sektor må bidra til utvikling av lokalmiljøet". I tillegg blir det lagt vekt på at man er likeverdige parter, og at man må møte hverandre med tillit. Avtalen beskriver hvilket grunnlag samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten bør bygge på, og partene anbefaler at det etableres samarbeidsplattformer på lokalt nivå.

Flere stortingsmeldinger og offentlige utredninger har pekt på at frivilligheten kan bidra til å løse samfunnsutfordringer innen blant annet folkehelse, omsorg, beredskap kultur og inkludering. For at frivilligheten skal kunne bidra mer, må kommunen legge til rette for et godt samarbeid på frivillighetens premisser.

2. Overordnede prinsipper

Rauma kommune legger disse overordnede prinsipper til grunn:

1. Uavhengig og selvstendig

Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringsliv og offentlig sektor. Frivillig sektor anerkjennes på lik linje med de andre sektorene i samfunnet.

2. Samarbeid og samhandling

Samarbeid og samhandling mellom kommunen og frivilligheten i Rauma skal basere seg på likeverdighet og gjensidig respekt. Kommunen skal være en aktiv tilrettelegger for godt samspill mellom politikk og frivillighet.

3. Roller

Kommunen og frivilligheten har ulike roller, men ofte vil de utfylle hverandre. Samarbeidet mellom partene bygger på prinsippet om at frivilligheten skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.

4. Helhetlig frivillighetspolitikk

Kommunen skal legge til rette for en helhetlig frivillighetspolitikk som stimulerer og bygger opp under en aktiv og voksende frivillig sektor. Utvikling av frivillighetspolitikken skal skje i dialog med og i samarbeid med frivilligheten.

3. Målsetting

Det er et mål for Rauma kommune å legge til rette for en aktiv og bærekraftig frivillig sektor som både opprettholder og øker aktiviteten sin. Klare frivillighetspolitiske mål på prioriterte områder skal bidra til dette.

Det overordnede frivillighetspolitiske målet er bred deltakelse. Kommunens frivillighetspolitikk skal legge til rette for at hver enkelt innbygger kan være en aktiv medborger. Frivillig deltakelse er grunnlag for tillit, fellesskap og et mangfold av aktiviteter.

En sterk frivillig sektor med bred deltakelse og mangfoldige aktiviteter er et mål i seg selv. Dette er uavhengig av hva de frivillige engasjerer seg i. Å støtte opp om en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet har derfor egenverdi.

4. Prosjektet

4.1. Organisering

Frivilligplanen er utarbeidet under *Kulturenheten*.

Det er oppnevnt ei representativ prosjektgruppe med slik sammensetning:

Eldrerådet v/ Arne Hoem

Eidsbygda bygdekvinnelag v/ Anita Brude Hollingsæter

Idrettsrådet v/ Odd Ivar Røhmesmo

Frivillige v/ Line Horn Torp

Måndalen ungdomslag v/ Kristian Marstein Brøste Venås

3.Rauma Isfjorden speiderforening v/ May-Britt Præsttun Roald

Røde kors v/ Alf Roger Antonsen

Åndalsnes musikkforening v/ Øyvind Gjerstad

Rauma hundeklubb Anne v/ Lise Melbø

Rauma kommune v/
Kairith Fugledal Kvarsnes, leder Frivilligsentralen,
Geir Grav, prosjektleder.

Prosjektgruppa har hatt ett fysisk møte. På grunn av korona-pandemien har øvrig kommunikasjon foregått digitalt. Det er opprettet et prosjektteam i programmet Teams.

4.2. Prosess og metode

Oppstart av planarbeidet ble gjort kjent gjennom reportasjer i Åndalsnes Avis, der kommunens innbyggere ble invitert til å komme med innspill via facebook, epost eller telefon. Det var planlagt å avholde 4 bygdemøter, men dette måtte utgå på grunn av korona-pandemien.

Som grunnlag for å utarbeide en Frivilligplan, ble det i tidsrommet 13.05.20 - 04.06.20 gjennomført en undersøkelse om frivillighet i Rauma kommune. Dette var et samarbeid mellom kommunen og Frivillighet Norge, og undersøkelsen ble foretatt av Rambøll a/s. Rapporten forelå høsten 2020.

Det elektroniske spørreskjemaet ble sendt via e-post til 181 organisasjoner registrert i Rauma. Undersøkelsen ble besvart av til sammen 102 organisasjoner, som gir en svarprosent på 56%. Foreningene som har svart representerer et bredt spekter av frivilligheten i Rauma kommune.

Respondentene ble bedt om å svare på spørsmål fra 5 hovedkategorier:

- Hvilken type forening de representerer
- Foreningens medlemmer
- Ressurser og lokaler
- Samarbeid med andre foreninger, næringsliv og kommune
- Foreningens egne mål og utfordringer

Med utgangspunkt i undersøkelsen og drøftinger i prosjektgruppa, ble det utarbeidet et forslag til Frivilligplan. Dette ble lagt ut til offentlig høring før det ble fremmet til politisk behandling i formannskapet i januar 2021. Formannskapet ønsket å få vurdert enkelte punkt innarbeidet i planen.

Ett av disse omfattet å vurdere holde dialogmøter i bygdene for å sikre at bygdene og organisasjonene ikke har innvendinger mot planen. På grunn av pandemien har dette ikke vært mulig før åpningen av samfunnet i september -21. Det ble holdt et folkemøte i Rauma kulturhus den 6.oktober der det møtte 35 personer som representerte 45 lag og organisasjoner samt uorganiserte frivillige. Siri Holm Lindseth fra Frivillighet Norge holdt innlegg og ledet workshop. Innspill fra workshopen er innarbeidet i planen.

4.3. Rauma Frivilligsentral

Det er om lag 430 aktive frivilligsentraler i Norge i dag. Disse har ulike organisasjonsformer og ulike eiere. 45 prosent er eid av kommuner, 28 prosent er organisert som lag eller foreninger, 14 prosent som stiftelser og 13 prosent som samvirkeforetak eller annet. Rauma frivilligsentral er eid av Rauma kommune. Frivilligsentralen er en møteplass for alle som ønsker det. Noen trenger hjelp, - andre ønsker å hjelpe. Den er også en brobygger mellom frivilligheten og kommunen.

Rauma Frivilligsentral ble offisielt åpnet 1. april 2011 på Vangstun, men arbeidet med sentralen startet allerede i 2010 ved at statlige midler kom på plass. I 2014 flyttet Rauma Frivilligsentral fra Vangstun til Rauma Kulturhus for å frigjøre plass til hjemmetjenesten. I 2015 ble Rauma Frivilligsentral flyttet fra Rådmannens stab til tjenesteområdet Kultur. I 2017 besluttet årsmøtet å legge ned styret til sentralen. Vedtektene består fortsatt med noen endringer.

Finansiering

I 2017 ble ansvaret for tilskudd til frivilligsentralene overført fra staten til kommunene. Det ble videre bestemt at midlene skal fordeles særskilt innenfor rammetilskuddet til den enkelte kommune. Rauma Frivilligsentral mottar statstilskudd fra Kulturdepartementet og driftsmidler fra kommunen. I 2020 var det totale budsjettet for sentralen ca. 700 000 kroner hvorav 430 000 kr kommer fra staten.

Organisering

Rauma Frivilligsentral ligger i tjenesteområdet Kultur. Sentralen har en ansatt i 100% stilling.

Samarbeidspartnere

Rauma Frivilligsentral har mange samarbeidspartnere over et vidt spekter både i kommunale tjenesteområder og blant frivillige lag og foreninger.

Aktivitet pr. 2020

Formiddagstreff. Sosial møteplass, 2 ganger i uka.

Opplevelseskortet. Tilbud til barn mellom 2-16 år i lavinntektsfamilier. Gir gratis inngang på aktiviteter i Rauma, Molde og Ålesund

Den kulturelle spaserstokken. Arrangement for kommunens seniorer. Både hjemmeboende og beboere på institusjon.

- *Aktivitetsvenner for personer med demens.* Samarbeid med demenskoordinator.
- *Besøksvenner.* Samarbeid med Røde Kors, Den Norske Kirke og Frelsesarmeen.
- *Utstyrssentral.* Stor og rikholdig sentral som inneholder det meste for å være aktiv sommer og vinter.
- *Tilskuddsportalen – superbruker.* Kan være behjelpelig med å lete etter tilskuddsmidler for TV-aksjon
- *Digital opplæring i smarttelefoner, nettbrett og laptop.*

5. Hovedfunn

5.1. Organisasjonstype

Kulturorganisasjonene er godt representert i undersøkelsen, og utgjør 18% av respondentene. Deretter følger:

Lokalmiljø og bosted: 17%.

Rekreasjon/sosiale foreninger: 15%.

Politikk eller interesseorganisasjoner: 12%

Idrettsorganisasjoner: 10%

Tros- eller livssynsorganisasjoner, helse- og sosiale tjenester, og internasjonal organisasjon utgjør 2-3% hver.

Flere av organisasjonene plasserer seg ikke inn i de forhåndsdefinerte kategoriseringene. 19% av organisasjonene går derfor inn under “annet”.

5.2. Aktivitetsnivå

Organisasjonene arrangerer et bredt spekter av aktiviteter, og tilbudet er nært knyttet til organisasjonstypen.

Aktivitetsnivået blant foreningene er relativt høyt. 35% av organisasjonene har aktiviteter på ukentlig basis eller oftere. Høyest aktivitet er blant idrettsorganisasjonene. Det er mest vanlig at organisasjonene har aktiviteter to til fire ganger i året. Dette er tilfelle for 32% av organisasjonene. Deretter er det vanlig med ukentlige eller månedlige aktiviteter. 4% har årlige aktiviteter, mens 7% har aktiviteter daglig. Det høyeste aktivitetsnivået finner vi hos idrettsorganisasjoner, hvor 80% har aktiviteter ukentlig eller oftere.

Hele 82% av foreningene arrangerer aktiviteter der folk som ikke er medlem i organisasjonen også kan delta.

5.3. Rekruttering

Utviklingen i medlemsmassen i organisasjonene i Rauma kommune har vært relativt stabil. Det oppleves enklere å rekruttere frivillige, sammenliknet med medlemmer og tillitsvalgte. Hovedutfordringen er at mange har en travel hverdag, som gjør at man vegrer seg for å påta seg ansvar og binde seg til verv over lengre tid. Konkurransen mellom organisasjonene blir også trukket fram, ved at det finnes et bredt tilbud av foreninger og organisasjoner i kommunen som befolkningen kan velge mellom. Mange organisasjoner konkurrerer om medlemmenes tid, når diverse arrangement sammenfaller i tid. Flere foreninger uttrykker at kommunen bør bidra mer til nyrekrutteringen.

Organisasjonene erfarer at direkte henvendelser i stedet for standardisert kommunikasjon gir bedre resultat for rekruttering. Men det oppleves vanskelig å verve og beholde medlemskategoriene barn og unge. Mange melder at etablerte sporter som fotball og håndball tiltrekker seg medlemmer på bekostning av andre typer organisasjoner.

5.4. Inntektskilder

Medlemskontingent og grasrotandelen er de vanligste inntektene blant foreningene, der kontingenten er den klart største kilden. 62% oppgir disse to kildene har stor betydning for foreningens økonomi. Medlemskontingenten er den vanligste og også den viktigste.

Andre inntektskilder er også viktig for mange av organisasjonene. Dette omfatter nasjonale og kommunale midler, basar/messe/loppemarked, gaver eller sponsing fra lokalt næringsliv, billettsalg ved arrangement. 20-30% av organisasjonene har inntekter gjennom disse kildene.

5.5. Utgifter

Leie av lokaler er en viktig utgiftspost. 65% av foreningene har kostnader knyttet til dette. Det vanligste er å leie av kommunen, noe 42% oppgir. Det er et ønske at kommunen skal tilby lokaler uten kostnad for foreningen. 26% eier lokalene sine selv, og de øvrige leier av private aktører.

5.6. Finansiering av nye aktiviteter

Organisasjonene opplever mulighetene for finansiering av nye aktiviteter som relativt kurante. 47% opplever mulighetene som tilfredsstillende, og 27% opplever dem som gode eller svært gode.

Forslag til hva som kan lette arbeidet med å skaffe inntekter, omfatter blant annet

- Forenkla søknadsprosesser
- Bedre oversikt over tilgjengelige støtteordninger
- Mer forutsigbare inntekter fra kommunale og nasjonale støtteordninger, som f.eks. Momskompensasjon, nasjonale aktivitetsmidler og kommunale

kulturmidler.

55% av organisasjonene ønsker å skape nye aktiviteter, og 56% ønsker å utvikle seg ved å utvide aktivitetene de allerede har. Flere gir uttrykk for ønske om å opprettholde eksisterende aktivitetstilbud og sikre videre drift.

5.7. Lokaler

Både tilfredsheten med og tilgjengeligheten på lokaler blir ansett som god blant organisasjonene. 75% oppgir at de er svært fornøyde eller fornøyde. Det vanligste er at foreningene leier lokalene, men noen får også låne lokalene gratis. 26% av foreningene eier lokalene selv. Organisasjonene opplever stort sett den universelle utformingen av sine respektive lokaler som god.

Flere av organisasjonene nevner at det vil lette arbeidet med å skaffe inntekter dersom de har mulighet til å redusere kostnadene. Det blir uttrykt ønske om gratis eller redusert husleie, eller at kommunen bistår i å finne et egnet lokale/treningssted. Av forbedringsområder blir det blant annet fremmet bedre tilrettelegging fra kommunen, og at kommunen bør stille med lokaler for barne- og ungdomsarbeid.

5.8. Samarbeid

Det er utbredt blant organisasjonene å samarbeide med andre lag/foreninger. Det er ikke fullt vanlig å samarbeide med kommunen og lokalt næringsliv. Det blir ansett som mest vellykket å samarbeide med andre lag og foreninger. Samlet sett er organisasjonene tilfreds med samarbeid på tvers. Totalt 60 organisasjoner har oppgitt at de samarbeider med andre lag og foreninger. Samtlige ønsker å fortsette samarbeidet eller samarbeide mer.

Det er en forholdsvis lav andel som samarbeider med kommunen i dag (44%). Organisasjonene vurderer kommunen som positiv å samarbeide med, og samarbeidet blir sett på som svært viktig og verdifullt. Det virker som om samarbeidet mellom kommune og frivillighet fungerer godt. Men samarbeidet blir imidlertid ansett som noe mindre vellykket når man sammenlikner med undersøkelser i andre kommuner. Når det gjelder andelen som ikke har samarbeid med kommunen, kan hele 74% tenke seg å innlede et slikt samarbeid.

Kulturenheten er den de fleste organisasjoner samarbeider med, og dette samarbeidet ser ut til å fungere relativt godt. Best fungerer samarbeidet med "andre avdelinger", etterfulgt av oppvekstenheten. Samarbeidet med helse- og omsorg får lavest vurdering. Blant organisasjonstypene har politikk- eller interesseorganisasjonene, idrettsorganisasjonene og kulturorganisasjonene størst andel som samarbeider med kommunen. Samarbeid med kommunen er vanligere enn å samarbeide med næringslivet, men samtidig mindre vanlig enn å samarbeide med andre lag og

foreninger. Det er mindre vanlig å samarbeide med kommunen i Rauma enn i andre kommuner.

En årsak til at man ikke samarbeider med kommunen, er at det ikke faller naturlig for deres organisasjon, eller at det ikke har vært noe initiativ eller behov fra noen av partene. Det går også fram at det er flere organisasjoner som ikke har utforsket muligheten for samarbeid med kommunen. Flere skriver at de ikke har tatt kontakt med kommunen, og at kommunen ikke har tatt kontakt med dem.

Næringslivet er aktøren færrest samarbeider med. Blant årsakene til dette oppgir organisasjonene at det ikke er relevant eller naturlig for dem. Noen peker på at de ikke har kapasitet til et slikt samarbeid. Flere nevner at de har forsøkt å få sponsormidler, men at det ikke har lyktes. Enkelte foreninger nevner at de er helt avhengig av støtten fra næringslivet for å ha mulighet til å overleve, mens andre trenger den økonomiske støtten for å vokse. Det nevnes også at organisasjonene har liten forhandlingskraft overfor næringslivet, noe som kan føre til at bedriftene forhandler fram avtaler som er gunstigere for bedriften enn for organisasjonen.

Organisasjonene opplever generelt sett samarbeidene som vellykket. Best fungerer det med andre lag og foreninger, mens samarbeidet med kommunen blir rangert som det minst vellykkede av de tre. Tilfredsheten med samarbeidet med Rauma kommune er noe lavere enn undersøkelser fra andre kommuner.

Økonomisk støtte er den mest etablerte formen for samarbeid mellom kommunen og frivilligheten. Organisasjonene ønsker å samarbeid med kommunen på flere områder, og særlig to tema går igjen:

- Utvikling av nærmiljøet
- Lån av lokaler
-

Utvikling av nærmiljøet omhandler tilrettelegging av friluftsområder på kommunal eiendom, bygging og drift av kommunale sportsanlegg og toalettfasiliteter. Mange samarbeider også om lån og leie av lokaler.

I kulturorganisasjoner dreier samarbeidet seg i stor grad om fordeling av kulturmidler og øvingslokaler.

Organisasjonene gir klart uttrykk for at de ønsker at kommunen skal legge til rette for faste møter med lag og foreninger, hvor man presenterer ulike felles satsinger, tilretteleggingstiltak og skaper nettverk mellom organisasjonene.

Enkelte organisasjoner uttrykker at de er misfornøyd med kommunens kommunikasjonsarbeid. Det oppleves utfordrende å kommunisere skriftlig, og de ønsker at kommunen kommer tidligerer på banen i prosesser.

5.9. Menneskelige ressurser

Det er stor variasjon når det gjelder antall medlemmer i organisasjonene. Medlemstallet varierer fra 5 til 1400 blant de organisasjonene som har oppgitt medlemstall. Gjennomsnittlig medlemstall ligger på 95, og medianen er på 40. Dette indikerer at det er en overvekt av små og mellomstore foreninger, med et par større som drar opp snittet. Utvikling i medlemsmassen i organisasjonene har vært relativt stabil de siste 5 årene. Sammenliknet med andre organisasjoner har den også vært stabil.

Det er en målsetting for organisasjonene å rekruttere flere medlemmer. 75% oppgir dette som prioritet. Organisasjonene opplever rekruttering til ulike funksjoner som relativt vanskelig. Det er vanskeligst å rekruttere tillitsvalgte. Frivillige oppleves som enklest å rekruttere. Noen organisasjoner uttrykker at det generelt er vanskelig å få folk til å bruke fritiden sin på dugnadsarbeid, og at dette ofte er tilfelle blant unge medlemmer. Det blir også nevnt at korona-pandemien har vært en begrensning for rekrutteringen i 2020.

Noen organisasjoner synes det er utfordrende å rekruttere medlemmer fordi organisasjonen har et forholdsvis smalt interesseområde. Mens de større aktivitetene som håndball og fotball har et enklere rekrutteringsgrunnlag. Det blir også nevnt at det er lettere å rekruttere til enkeltoppgaver enn å påta seg et langvarig verv.

Det oppleves mer effektivt å henvende seg direkte til aktuelle medlemmer enn å benytte standardisert massekommunikasjon. Enkelte nevner også at de gir økonomiske insentiver, eksempelvis rabatterte medlemspriser på aktiviteter mv.

Kun 9 organisasjoner oppgir at de har lønnede ansatte på lokalt nivå. Dette kan ses i sammenheng med at det er mange små og mellomstore organisasjoner som har deltatt i kartleggingen.

Enkelte av organisasjonene ønsker at kommunen skal bidra til at de blir mer synlige, som igjen kan føre til større rekruttering. Mens andre gir uttrykk for at de er svært fornøyde med kommunens bidrag.

5.10. Forventninger til kommunen

Organisasjonene gir uttrykk for at kommunen har en viktig rolle for at de skal kunne nå sine målsettinger. Det er særlig tre områder som blir trukket fram:

- Bidrag til økonomisk støtte

Økonomisk støtte er et gjentakende tema for at organisasjonene skal nå sine mål. Dette

er både gjennom direkte pengestøtte, støtte til leie av lokaler, strøm, vedlikehold og oppgradering av eksisterende bygg og anlegg.

- Forenkling av søknadsprosedyrer

En del foreninger opplever det som krevende å søke om midler, og ønsker veiledning i søknadsprosessen og hvor det er relevant å søke.

- Bedre dialog mellom kommunen og frivilligheten

Det etterlyses blant annet faste møteplasser og samarbeidsarenaer mellom kommunen og frivilligheten, og at frivilligheten blir involvert i større grad i prosesser.

5.11. Innspill fra folkemøte

I folkemøtet den 6.oktober -21 ble det holdt en workshop der deltakerne ble utfordret på 4 tema:

1. Hvilke målsettinger har deres foreninger for tida framover?
2. Har deres foreninger noen konkrete utfordringer som hindrer dere i å komme i gang med aktivitet, ha et aktivitetstilbud som før pandemien, eller å utvikle dere videre?
3. Hvordan kan kommunen konkret legge til rette for at dere kan komme i gang i gang etter pandemien og utvikle dere videre?
4. Hva er viktig for dere i kommunens frivilligplan? Og hvordan kan man legge til rette for mer samarbeid mellom foreninger og kommunen?

Innspillene understøtter i hovedsak de 3 forventningene som er nevnt under pkt.5.10.

Målsettingene kretser omkring å skape aktivitet og engasjement igjen etter pandemien. Det omfatter blant annet møter og arrangement, samt tiltak for å rekruttere nye frivillige. Særlig gjelder dette å få noen til å ta på seg lederverv og koordinatorroller. Ellers gis det uttrykk for at lag og organisasjoner har ambisjoner om fortsetter med aktiviteter som før.

Utfordringene er gjennomgående at antall medlemmer har gått ned under pandemien, og det synes vanskelig å få folk opp av sofaen igjen etter nedstengningen. Det er mangel på aktivitetsledere, og det er et problem at digitale plattformer ikke når alle. Mange kan tenke seg å delta ad hoc på arrangement mv, men det er for få som er villig til å engasjere seg over lengre tid. Økonomi blir anført som en hindringsfaktor for videre utvikling.

Tilrettelegging fra kommunens side er knyttet til ønske om og behov for systematisk og forutsigbar samordning. Det etterlyses faste møteplasser og samarbeidsarenaer. Det

etterlyses også dedikerte personer som man kan forholde seg til i de enkelte tjenesteområder. En ønsker hjelp i søknadsprosesser, og at rimeligere leie/gratis lokaler vil frigjøre midler som kan brukes til aktiviteter. En ønsker også at kommunen markedsfører og synliggjør frivilligheten i større grad, ikke minst overfor politikerne.

Viktige tiltak er å skape faste møteplasser og samarbeidsforum mellom lag/foreninger og kommunen. Frivilligsentralen bør løftes fram og styrkes. Det er viktig med tilgang til digitale systemer og kjennskap til bruken av disse. Kommunen bør bidra til et samfunn der folk føler seg velkommen, og der de ønsker å delta i frivillig arbeid. Det blir framholdt at frivillig arbeid er et supplement til offentlige tjenester, og dette må det legges til rette for og settes pris på.

6. De frivillighetspolitiske målene

Regjeringen har fire frivillighetspolitiske mål som grunnlag for sine prioriteringer.

1. Bred deltakelse

Frivillig innsats er en kilde til fellesskap, demokratiutøvelse og kompetanse. Denne kilden skal være tilgjengelig for alle, uansett alder, kjønn, inntekt, funksjonsnivå eller interessefelt.

2. En sterk og uavhengig sektor

Det skal legges til rette for en sterk og uavhengig sektor som vokser nedenfra. Dette innebærer blant annet å styrke støtteordningene, gjøre kriteriene for tildeling åpnere og legge til rette for at frivilligheten kan skaffe seg midler fra andre kilder som privatpersoner og næringsliv.

3. Forenklingsreform

Det skal være enkelt å drive en frivillig organisasjon. Det skal være enkelt for frivilligheten å søke, ta imot og rapportere på offentlig støtte. Effektiv forvaltning og digitalisering er blant virkemidlene for å oppnå forenkling.

4. En samordnet frivillighetspolitikk

Frivillig sektor er mangfoldig. Dette mangfoldet er en styrke fordi det legger til rette for bredt engasjement og høy aktivitet, og fordi det dekker mange behov. Et godt samspill med offentlige styresmakter skal bygge opp under frivillig aktivitet. Frivillighetspolitikken er et ansvar på tvers av sektorer og fagdepartement. God koordinering og samordning vil bygge opp under de andre frivillighetspolitiske målene. Dette gjelder også lokalt. Frivilligheten skal sikres en plass rundt bordet - fordi det gjør politiske vedtak bedre.

7. Fra samarbeid til samskaping

Rauma kommune står overfor en rekke utfordringer i tida framover for å bevare og utvikle velferdssamfunnet. For å mestre disse må vi styrke samhandlingen med lokalsamfunnet og den iderikdom, kompetanse og handlekraft innbyggerne har. Det betinger et større og bedre samspill mellom kommunen og innbyggerne. De vil gjerne delta mer aktivt og direkte enn det representative demokratiet tillater, og innspill og medvirkning fra innbyggere og lokalsamfunn vil være svært betydningsfullt for det gode strev.

Offentlig sektor står i spagat mellom stigende forventninger og begrensede ressurser. Både økonomi, personale og tjenesteproduksjon er presset i forhold til å levere ønsket og forventet bærekraftig velferd. Det er behov for effektivisering, løpende forbedring og nytenking. Effektivisering av offentlige ressurser er ikke grenseløs, og vi må derfor rette lyset mot hvordan vi kan mobilisere de ressursene som innbyggerne og lokalsamfunnet har. Det kan skje gjennom samproduksjon av tjenester, samskaping av overordnede løsninger og samskapt politikk.

Det finnes knapt noen standardløsning på de komplekse utfordringene som kommunen står overfor. Det fordrer derfor utvikling og gjennomføring av nye løsninger som er annerledes enn innarbeidede vaner og praksis. I dette ligger at vi beveger oss fra en tradisjonell styringskjede til en modell der politikere, administrasjon og samfunnsaktører samskaper løsninger. Gjennom dette mobiliseres hele lokalsamfunnets ressurser. En utfordring for kommunen blir å unngå både overstyring og understyring i samhandlingen med det frivillige.

Samskaping foregår i prosesser der offentlige organisasjoner utvikler og produserer velferd *sammen med* innbyggerne og *ikke for* innbyggerne.

Formålet med å samskape er:

- Effektivitet. Vi skal gjøre mer for mindre
- Innovasjon. Hverdagseksperterne bidrar med nytenking
- Demokrati. Innbyggerne blir i større grad involvert i demokratiske beslutningsprosesser
- Fellesskap. Felles verdier, felles ansvar, lokal tilhørighet.

Vi skal i fellesskap utvikle nye, konstruktive og bærekraftige svar på tidens utfordringer. Samskaping setter et nytt lys på ressursmobilisering. Gjennom samskaping møter vi framtida gjennom nye former for dialoger både internt i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere. Dette innebærer en annen arbeidsform enn vanlige

arbeidsprosesser og møtearenaer med saksframlegg og vedtak.

Rauma kommunes visjon er som kjent “Verdens beste kommune for naturglade mennesker”. Kanskje bør vi legge lista like høyt i vår sammenheng: Vi vil bli **Verdens beste kommune for samskaping!**

Utfordringen er å praktisere dette slik at offentlige og private aktører kan arbeide sammen og bruke sin kompetanse og og ressurser for å gi nye og bedre løsninger på felles problemer og utfordringer.

I den sammenheng er det interessant å se på erfaringer fra danske kommuner, der “Ny Velferd” er en prosess hvor aktive medborgere skal erstatte kommunen som politisk styrt service- og velferdsprodusent. Dette er gjerne omtalt som Kommune 3.0. Historisk sett betraktes kommunene som Kommune 1.0 der kommunen er en myndighet. I Kommune 2.0 er den en servicevirksomhet, og i Kommune 3.0 skal kommunen være et lokalt fellesskap. Suksesskriteriet i Kommune 3.0 er derfor å skape et attraktivt og innovativt lokalsamfunn, der alle får brukt sine ressurser. Det medfører at kommunens rolle som myndighet og som leverandør skal tones ned, mens innbyggernes rolle skal utvikles. En slik aktiv rolle betinger at der innbyggerne har rettigheter, skal de også ha plikter. Det er altså et uttrykk for en ny måte å oppfatte innbyggerne på, der en ser på de samlede ressurser som kan komme til nytte i fellesskapet.

I handlingsplanen er det foreslått en rekke tiltak som vil legge til rette for større engasjement, aktivitet og medvirkning. Av de kommunale rådene som ikke er lovpålagte, blir Idrettsrådet og Friluftsrådet videreført i sin nåværende form. Kultursamrådet synes overflødig og blir foreslått nedlagt. Samme målgruppe blir ivaretatt på en bedre måte blant annet gjennom Frivilligforum, frivillighetskonferanser og dialogmøter.

Samskaping er ikke reservert voksne innbyggere. Medvirkning handler om at alle skal bli hørt og ha mulighet til å påvirke egen hverdag. Barn og unges medvirkning er nedfelt i FNs barnekonvensjon. Den slår fast at barn har rett til å si sin mening og bli hørt. Barn og unge har engasjement, kunnskap, erfaringer og synspunkter som er viktige. Opplevelsen av å bli tatt med, - og bli tatt på alvor, fremmer både god helse, trivsel og læring.

Samskappingsprosessene skal ikke minst bidra til å gjøre politikerne dyktige i deres overordnede styringsrolle av tjenestetilbudet. Målet er å få fram flere muligheter og gode ideer, erfaringer, synspunkter og engasjement for å skape gode og inkluderende læringsmiljø.

8. Oppfølging

Det er utfordrende å omsette god vilje til gode gjerninger, - det som i ungdommelig språk gjerne blir omtalt som “to walk the talk”. Eller som Peer Gynt sier det: Tenke det, ønske det, ville det med. Men gjøre det?

Det er flerfoldige eksempler på planer som har lidd en grim skjebne. Skinnende ambisjoner som har bleknet i møtet med andre prioriteringer. Men “en god vilje kjenner ingen umuligheter”, som det heter i *Samfundets støtter* av Henrik Ibsen. Dersom man mener alvor med å løfte fram frivilligheten, finnes det alltid en veg.

For å sikre en god sammenheng mellom plan og gjennomføring, er det utarbeidet en handlingsplan. Noen av tiltakene må knyttes til kommunens ressursituasjon og ivaretas i økonomiplanen. Men en rekke av tiltakene er lite kostnadskrevende og handler i hovedsak om holdninger og handlingsmønstre. Det er sånn sett bare å brette opp ermene og sette i gang.

Ansvar for oppfølging ligger til politisk og administrativ ledelse, og det er tjenlig at Frivilligsentralen blir involvert i koordineringen.

Handlingsplanen for 2022 omfatter til sammen 9 tiltak. De er ikke oppført i prioritert rekkefølge.

Handlingsdelen av planen skal revideres årlig.

Frivilligplanen skal revideres hvert fjerde år ved rullering av kommunens planstrategi.

Frivilligplanen har tidsperspektiv til 2030, som samsvarer med perioden for kommunens samfunnsplan.

9. Handlingsplan 2022

1. Frivilligforum

Kultursamrådet avvikles, og det opprettes et Frivilligforum som omfatter alle lag, organisasjoner og uorganiserte frivillige. Kommunen inviterer til Frivilligforum to ganger i året med aktuelle tema. Herunder bruk av kommunens foreningsportal for lag og foreninger i kommunen, veiledning og hjelp til søknader, om Tilskuddsportalen og tilskuddsmidler, bruk av digitale verktøy og aktuelle nettsider for rekruttering av frivillige og frivillige til spesifikke oppdrag, sponsorstøtte fra næringslivet og synliggjøring av frivillig aktivitet i kommunen mm.

Frivilligforum vil også benyttes i saker der det er naturlig å innhente innspill fra frivilligheten. Ved revisjon av kommunens samfunnsplan bør frivilligheten involveres. Det gjelder ikke minst i et samarbeid for å nå kommunens definerte miljø- og klimamål.

2. Frivillighetskonferanse.

Kommunen gjennomfører en årlig frivillighetskonferanse som er et treffpunkt for alle typer lokale frivillige organisasjoner, kommuneansatte, folkevalgte, uorganiserte frivillige og næringslivet. Tema er faglig påfyll, dialog og ideutveksling og samarbeid mellom frivilligheten og kommunen.

3. Tiltaksplaner i enhetene

Innen utgangen av juni 2022 skal alle enheter i kommunen utarbeide forslag til egne tiltaksplaner for samarbeid og samhandling med frivillig sektor.

4 . Frivilligkontakter i enhetene

I alle enheter utnevnes en person som er kontaktperson for frivilligheten, og som har ansvar for å koordinere enhetens samarbeid og samhandling med frivilligheten.

5. Styrking av Frivilligsentralen

I forbindelse med budsjett- og økonomiarbeidet skal det vurderes å styrke *Frivilligsentralen* for å bistå frivillig sektor og ha overordnet ansvar for intern koordinering.

6. Barne- og ungdomsmedvirkning

Barne- og ungdomsmedvirkning skal være et satsingsområde med tydelig forankring i kommunens politiske og administrative ledelse. Kommunen tar initiativ til at det i samarbeid med *Ungdomsrådet* startes et barne- og ungdomsprosjekt for å styrke medvirkningen fra barn og unge.

7. Kompetanse

Kommunen tar initiativ til å bygge opp kompetanse i kommuneorganisasjonen i å samarbeide med frivilligheten på tvers av enhetene.

Kommunen tilbyr opplæring for styremedlemmer i frivillige foreninger i tema som søknadsskriving, sosiale medier, bruk av *Tilskuddsportalen*, rekruttering, styrearbeid mm. Frivilligsentralen gir råd og støtte til søknader om tilskudd.

8. Lokaler

Kommunen gjennomgår offentlige lokaler med sikte på at disse er universelt utformet og tilgjengelige for frivilligheten når de ikke er i annen bruk. I forbindelse med budsjett- og økonomiarbeidet gjennomgås retningslinjer for bruk av kommunale lokaler, herunder kostnad for leie. Det utredes mulighet for å etablere et "Frivillighetens hus" sentralt plassert i kommunen. Dette omfatter også et eventuelt aktivitetssenter for ungdom.

9. Markedsføring

Det opprettes egen side på kommunens hjemmeside. Her finnes informasjon om kommunens og lag og foreningers kontaktpersoner og det frivilliges aktiviteter. Lag og foreninger har selv ansvar for å legge inn sine aktiviteter.

10. De ti frivillighetspolitiske bud

På Frivillighet Norges årsmøte 2015 vedtok en samlet frivillighet ti frivillighetspolitiske bud for samarbeid mellom frivillig sektor og kommune. Vi anbefaler at kommunene bruker disse i utvikling av sin frivillighetspolitikk.

1. Kjenn frivilligheten i kommunen din

Innhent kunnskap om de frivillige organisasjonene. Hva driver de med? Hvilke mål, ressurser og utfordringer har de? Vil de samarbeide med med kommunen, næringsliv, eller organisasjoner?

2. Vedta en tverrsektoriell kommunal frivillighetspolitikk

Inviter hele bredden av frivilligheten til dialog. Tenk frivillighet i all kommunal planlegging. Frivillighetspolitikken bør revurderes ved nytt kommunestyre.

3. Anerkjenn frivillighetens egenverdi

Frivillige er frie og villige til å gjøre det de vil. Det må de få lov til å være, ellers dør frivilligheten ut.

4. Forenkling gir mer frivillighet

Tiden som brukes på byråkrati er tid som kan brukes på mer frivillighet. Gjennomfør

tiltak som forenkler søknadsskriving, rapportering og kontakt med kommunen.

5. Tilrettelegging for frivillighetens egenutvikling

Vis organisasjonene tillit og legg til rette for at de kan nå sine egne mål. Da når kommunen samtidig mange av sine mål.

6. Skap dialog med frivilligheten

Skap faste møteplasser for organisasjonene. Rådfør dere med frivilligheten. Gi kommunalt ansatte opplæring i frivillighetsmangfoldet, slik at de kan invitere flere folk til å bli med. Husk at frivillige ofte jobber, så møter må være etter arbeidstid!

7. Anerkjenn og støtt opp om frivillighetens merverdi

Frivilligheten er "samfunnets vaktbikkje" og skaper bl.a. lokalsamfunnsutvikling, kunnskap, sosiale møteplasser, tilhørighet, demokratiopplæring og er helsefremmende.

8. Gi frie midler

Fire midler er en forutsetning for at frivilligheten kan vokse på egne premisser.

9. Ikke konkurrer med frivilligheten

Tilrettelegg for bedre rekruttering av frivillige til organisasjonene. Ikke "stjel" de frivillige for organisasjoner for å utføre kommunale tiltak.

10. Skap forutsigbarhet for frivilligheten

Forutsigbare rammer skaper bærekraftig drift og utvikling i frivilligheten. Et eksempel er å legge til rette for lokaler som frivilligheten kan bruke.

11. Litteratur og kilder

Lov om folkehelsearbeid, 2011

Melding St.15 (2017-2018): Leve hele livet - En kvalitetsreform for eldre.

Melding St.10 (2018-2019): Frivilligheita: sterk, sjølvstendig og mangfaldig.

Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet (2015-2020).

Frivillighetserklæringen - samspill mellom regjeringen og frivillig sektor (2015).

Sammen om det gode liv - en veileder for utvikling av lokal frivillighetspolitikk.

KS. KS og Frivillighet Norge: Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor (2015-2016). Fornyet plattform vedtatt 2017.

Kommunal frivillighetspolitikk og lokale organisasjoner. 2020:3. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Andre kilder:

www.rauma.kommune.no

Kartlegging av frivillige organisasjoner i Rauma kommune 2020

www.frivillighetnorge.no

www.samfunnsforskning.no

www.ssb.no/kultur-og-fritid

www.ssb.no/nasjonalregnskap